

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
Isabekova Dilafuz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari	198
Salomov Abdurasul Axmadovich	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
Sojida Safarova Saxadin qizi	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna	
Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214
Нурбаев Бахтиёр Широнович	
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna	

UMUMTA'LIM MAKTAB MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH MUAMMO VA YECHIMLARI

O'rishboyeva Xumora O'rol qizi

Samarqand davlat pedagogika instituti
"musiqa ta'limi va san'at" mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: Bugungi kunda ta'limda zamonaviy usullar va texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, musiqa darslarida ilg'or raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ularni yanada faol va ijodkor qilish mumkin. Musiqa fani o'quvchilarning estetik didi, tasavvur qilish, eshitish va ijod qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun bu darslarda o'quvchilarning faolligini oshirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

Kalit so'zlar: texnologiya, raqamli texnologiya, musiqa madaniyati, an'anaviy usullar, interfaol platformalar, multimediya vositalari, integratsiya, darsni loyihalash.

Abstract: Today, the use of modern methods and technologies in education is of great importance. Especially in music classes, the application of advanced digital technologies can increase students' interest and make them more active and creative. The subject of music develops students' aesthetic taste, imagination, listening skills, and creative abilities. Therefore, special attention should be paid to increasing students' engagement during these lessons.

Key words: technology, digital technology, music culture, traditional methods, interactive platforms, multimedia tools, integration, lesson planning.

Аннотация: В настоящее время использование современных методов и технологий в образовании приобретает большое значение. В частности, применение передовых цифровых технологий на уроках музыки способствует повышению интереса учащихся, делает их более активными и творческими. Предмет музыки развивает эстетический вкус, воображение, слуховые и творческие способности учащихся. Поэтому на этих занятиях следует уделять особое внимание повышению активности учащихся.

Ключевые слова: технология, цифровые технологии, музыкальная культура, традиционные методы, интерактивные платформы, мультимедийные средства, интеграция, планирование урока.

KIRISH

Hozirgi raqamli taraqqiyot davrida ta'lim jarayonini zamonaviy texnologiyalar bilan boyitish, xususan, umumta'lim maktablari musiqa madaniyati darslarini yangi pedagogik va raqamli vositalar asosida tashkil etish muhim vazifalardan biriga aylanmoqda. Musiqa darslari nafaqat estetik tarbiyani shakllantiradi, balki o'quvchilarning musiqiy idrokini, ijodiy fikrlashini, mustaqil o'rganishini rivojlantirishda hamda jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda ham alohida ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi musiqa ta'limini ham metodik jihatdan o'zgartirib bormoqda. Shu sababli dars mazmunini raqamli platformalar, interaktiv ilovalar, multimediya resurslari bilan uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Insoniyat sivilizatsiyasi tarixida ham musiqa ta'limi doimo jamiyat ma'naviyatini shakllantiruvchi strategik omil bo'lib kelgan. Xususan, buyuk mutafakkir Platon ta'kidlaganidek: "Musiqa tarbiyasi davlat uchun eng muhim quroldir va uni o'rgatish usullari doimo takomillashtirib borilishi shart". Ushbu fikrlar bugungi raqamli texnologiyalar rivojlangan davrida ham o'z dolzarbligini yo'qotgani yo'q. Agar antik davrda musiqa tarbiyasi usullarini takomillashtirish deganda pedagogik yondashuvlar tushuniilgan bo'lsa, bugungi kunda bu jarayon ta'limga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilishni taqozo etmoqda [6].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim sohasida olib borilayotgan keng ko'lamlı islohotlar o'quvchilarning raqamli texnologiyalar bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish, ularni ijodkor, tashabbuskor va zamon talablari asosida fikrlaydigan shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan. Raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi masalasi oddiy "texnika qo'llash" darajasidan yuqoriga ko'tarilib, ularning pedagogik maqsadga muvofiqligi, ta'lim natijalariga ta'siri, metodik asoslari, o'qituvchi kompetensiyalari bilan uyg'unligi kabi murakkab omillar bilan belgilanayotgan ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Bunday islohotlarni amalga oshirish uchun kadrlar tayyorlash masalasiga ham alohida e'tibor qaratildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktabrdagi PQ-4851-son¹ qaroriga asosan, "Axborot texnologiyalari sohasidagi kadrlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish"^[1] doirasida ta'lim muassasalarini zamonaviy axborot resurslari bilan ta'minlash ustuvor vazifa etib belgilandi. Bu esa musiqa o'qituvchilari zimmasiga dars jarayonini raqamli texnologiyalar yordamida loyihalash va interaktiv ta'lim muhitini yaratish mas'uliyatini yuklaydi.

Shu bilan birga, bu holat bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ham raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish ushbu maqsadlarning amalga oshishida muhim o'rin tutadi. Interaktiv doskalar, virtual musiqiy dasturlar, audio-video kontentlar, mobil ilovalar va musiqiy o'yinlar orqali o'quvchilar musiqani chuqurroq anglaydi, dars jarayoni esa yanada jonli, qiziqarli va samarali tus oladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Musiqa madaniyati darslari boshqa darslar kabi raqamli texnologiyalarni keng qo'llashni talab etadi, chunki musiqa darslari ham amaliy, ham nazariy jarayon bilan bevosita bog'liq. Shu o'rinda texnologiya so'ziga ta'rif berib o'tamiz. "Texnologiya" tushunchasi texnikaviy taraqqiyot bilan bog'liq holda fanga o'tgan asrning 70-yillarida kirib keldi va yunoncha ikki so'zdan – technos (san'at, hunar) va logos (fan, ta'limot) so'zlaridan tashkil topib, "hunar fani" ma'nosini anglatadi^[2; 15-bet].

Texnologiya – ishlov berish, holatni o'zgartirish san'ati, mahorati, malakasi va metodlari yig'indisi (V.M. Shepel). Ta'lim yoki o'qitish texnologiyasi – ta'lim modellarini optimallashtirish maqsadida inson va texnika resurslari hamda ularning o'zaro ta'sirini inobatga olgan holda butun o'qitish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonining natijadorligiga erishish, qo'llash va boshqarish tizimidir^[2; 15-bet].

Raqamli texnologiyalar – vaqtni tejash, murakkab jarayonlarni (musiqada tovush to'lqinlari yoki asar tuzilishi) virtual ko'rinishda tasvirlash va o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini ochib berishga xizmat qiluvchi elektron vositalar va metodlar tizimidir^[7].

Raqamli texnologiyalar – bu axborotni (ma'lumot, ovoz, tasvir, video) raqamli ko'rinishda ishlab chiqish, saqlash, uzatish va qayta ishlashga imkon beruvchi vositalar va usullar majmuasidir. Musiqa sohasida bu texnologiyalar musiqa yaratish, yozish, tahrirlash, tinglash, tarqatish va ta'lim berish jarayonlarini raqamlashtirish orqali amalga oshiriladi. Umumta'lim maktablarida musiqa madaniyati darslarini tashkil etishda raqamli texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonining sifat va samaradorligini sezilarli oshiradi. Darslarni texnologiyalashtirish deganda musiqa ta'limi mazmunini zamonaviy pedagogik yondashuvlar, multimedia vositalari hamda interaktiv platformalar asosida tashkil etish tushuniladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, bilimlarni o'zlashtirish jarayonini esa yanada faol qiladi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar asosida dars jarayonini loyihalash, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini faollashtirish, ta'lim sifati va motivatsiyani oshirish omillari ilmiy tahlil etilgan. Raqamli texnologiyalar musiqiy bilimlarni o'zlashtirish jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning eshitish, ritm va ijodiy tasavvur kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Musiqa madaniyati darslarida videodarslar, taqdimotlar, audio yozuvlar, interaktiv elektron doska, kompyuter dasturlari va mobil ilovalardan foydalanish orqali o'quvchilar musiqa madaniyatining asosiy tushunchalarini, ritm va kuylarni ko'rgazmali ravishda o'zlashtirish imkoniga ega bo'ladilar. Bunday vositalar dars materialini nafaqat yengilroq anglashga, balki amaliy mashqlarni sifatli bajarishga ham xizmat qiladi. Bugungi kunda musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishda bir qancha muammolarga ham duch kelinmoqda. Garchi maktablar kompyuter texnikasi bilan ta'minlanayotgan bo'lsa-da, musiqa xonalarning fanga moslashtirilgan raqamli vositalar bilan jihozlanish darajasi past.

1 <https://lex.uz/docs/-5032128>

Bundan tashqari, A. Musayev va boshqa tadqiqotchilar ta'kidlaganidek, ko'plab musiqa o'qituvchilari an'anaviy metodikaga tayangan holda darslarni tashkil etadi, bu esa ularning raqamli muhitga yetarlicha tayyor emasligini ko'rsatadi^[8].

XULOSA

Yuqorida keltirib o'tilgan muammolarni bartaraf etish hamda ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish uchun darslarda faqatgina kompyuter va ovoz kuchaytirgichdan foydalanish bilan cheklanmasdan, musiqa xonalarini ixtisoslashgan raqamli asboblardan jihozlash zarur. O'qituvchilar uchun nafaqat umumiy kompyuter savodxonligi, balki ixtisoslashgan musiqiy dasturlar bo'yicha maqsadli malaka oshirish kurslarini joriy etish lozim.

A. Musayev aytganidek, o'qituvchi raqamli muhitda yo'naltiruvchi rolini o'ynashi uchun o'zi bu vositalarni mukammal bilishi shart^[8].

Ta'kidlash lozimki, raqamli texnologiyalar musiqa o'qituvchisidagi jonli ijroni cheklash emas, balki uni to'ldirishi va keng imkoniyatlar yaratishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 2020-yil 06-10, PQ-4851-son. <https://lex.uz/docs/-5032128>
2. Davronova, G. M. Musiqa o'qitishda innovatsion texnologiyalar. Darslik. – Samarqand, 2024. 15-bet.
3. Холиков, К. Б. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки // Scientific progress. – В. 370–374.
4. Gulyamova, Dilrabo Zubaydullayevna. Umumta'lim maktablarida musiqa darslari istiqbollarida raqamli texnologiyalarni qo'llash usullari. Maqola.
5. Platon. Davlat (Politeia, 3-kitob). – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2002-yil. 145–150-betlar.
6. Zaripov, N. N. Raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining zaruriy komponenti sifatida. Maqola. – Buxoro, 2023.
7. Musayev, A. Sh. Raqamli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning mustaqil ta'limini rivojlantirish omillari // "Pedagogika" ilmiy-nazariy jurnali. – Toshkent, 2023.
8. Musiqa o'qitishda an'anaviy va raqamli usullarni uyg'unlashtirish // Science and Education. – 2025.
9. Ismoilov, A. A. Ta'limda raqamli transformatsiya jarayonlari. Monografiya. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2023.
10. www.wikipedia.org

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.